

Výuka a akce přístupné pro lidi se specifickými potřebami

Eva Cerniňáková

Výběrový seminář Internet, informace a informační
technologie pro osoby se specifickými potřebami

7.11.2022

Lidé se specifickými potřebami

- s poruchami zrakového vnímání informací
- se sluchovým postižením
- s mentálním postižením a s kognitivními poruchami
- s tělesným postižením, motorickými poruchami a omezenou mobilitou

Pravidlo 4 + 1 P

Příprava před akcí

Prostor a jeho příprava

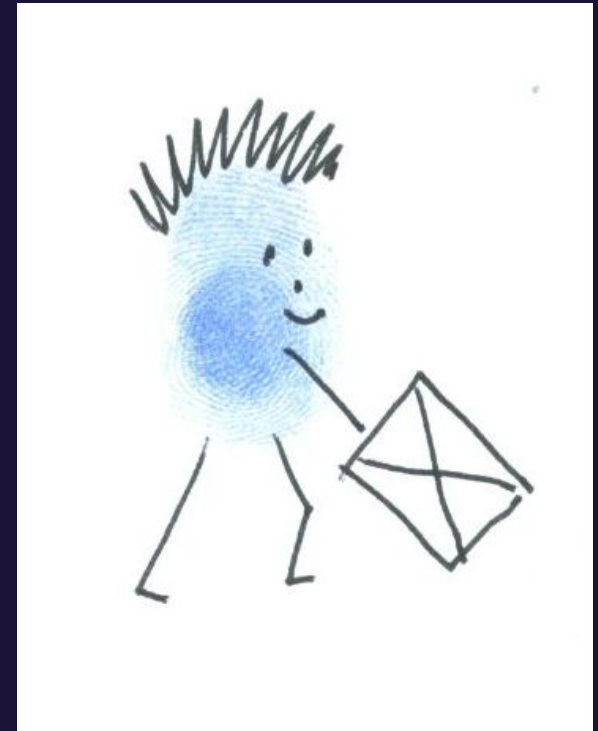
Prezentování

Přístupnost materiálů

Přístup k člověku

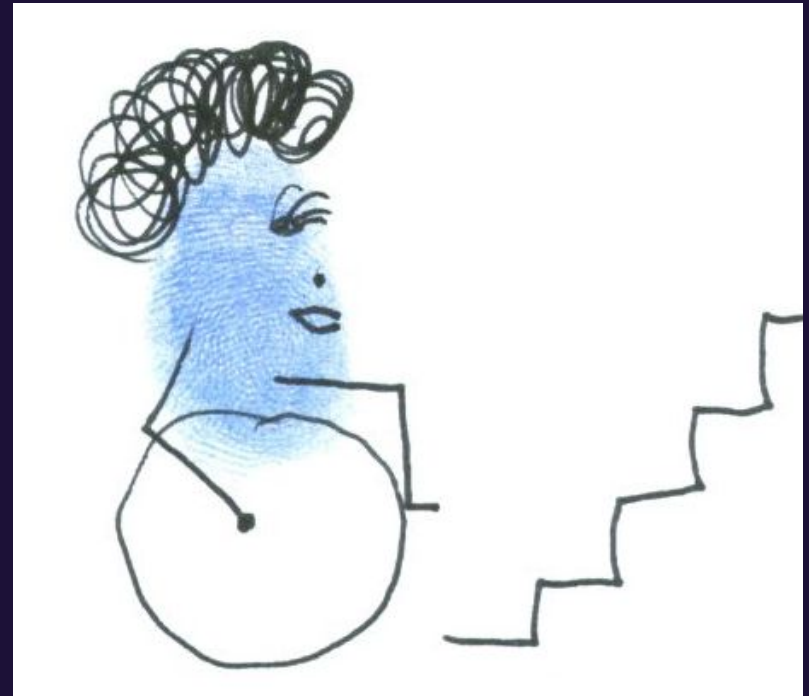
Příprava akce

- Informace a přihlášky na akci přístupnou formou
- Informace o speciálních opatřeních
- Vhodný popis cesty
- Informace o přístupnosti prostoru, kde se akce koná

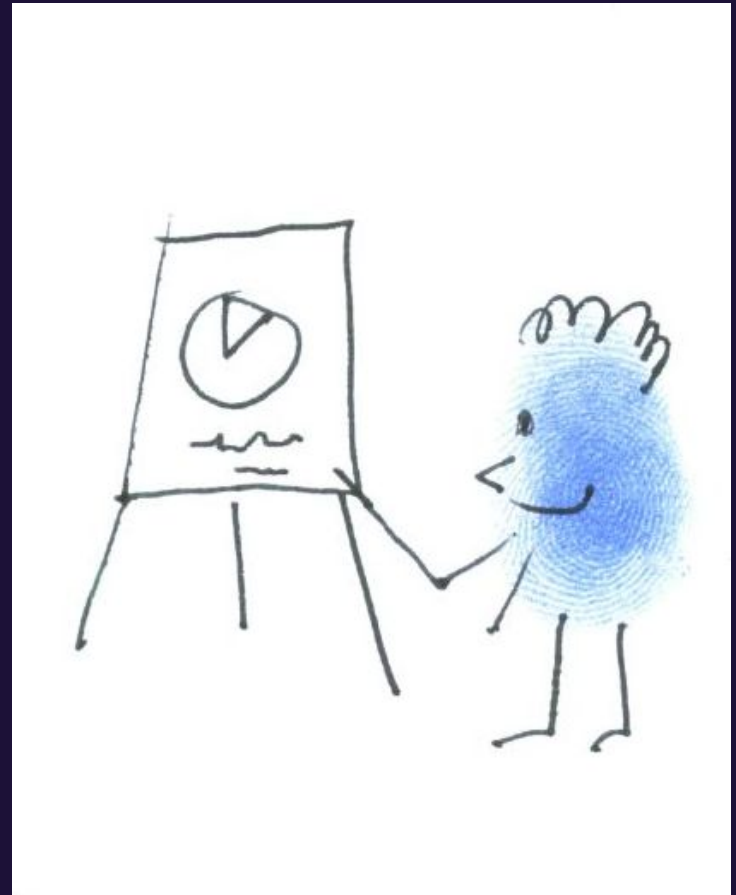
Prostor a jeho úprava

- Označení místa, orientace
- Zajištění přístupnosti do všech prostor konání akce
- Vhodné uspořádání prostoru, promyšlená organizace akce

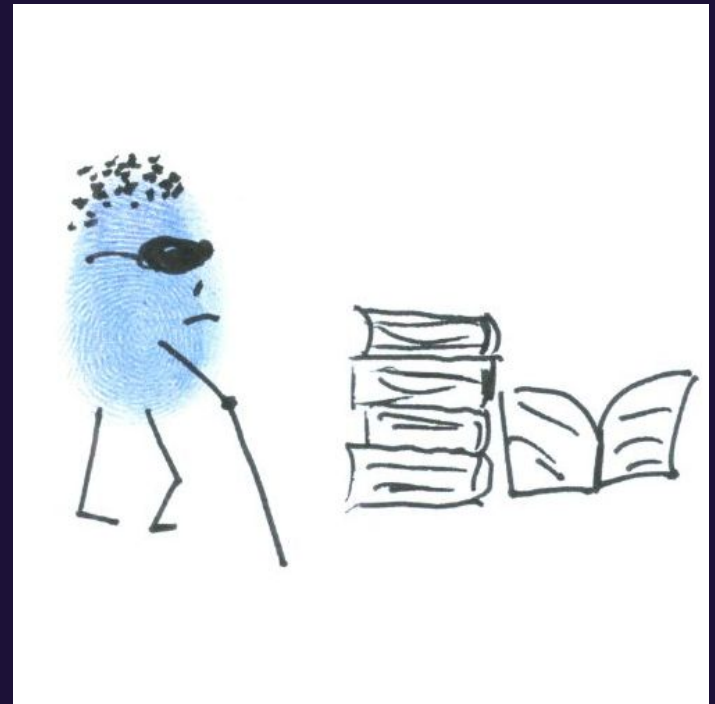
Prezentování vhodnými formami

- Tvorba prezentace s ohledem na přístupnost
- Vhodné prezentační a komunikační postupy
- Alternativní způsoby prezentování

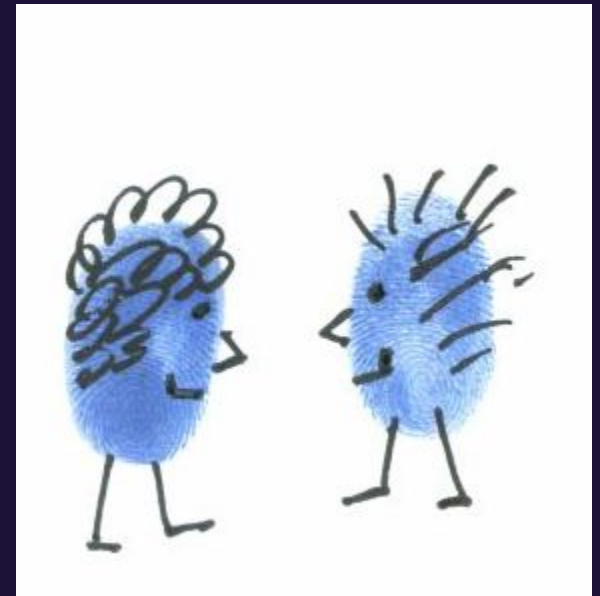
Přístupnost (studijních) materiálů

- Dostupnost prezentace během výuky
- Vhodné formy a formáty
- Přístupné elektronické dokumenty, webové stránky a e-learning

Přístup k člověku s postižením

- Na prvním místě je člověk (ne jeho postižení)
- Seznámit se základy komunikace s ohledem na dané postižení
- Obracet se na člověka, ne na jeho průvodce
- Akceptovat případné specifické projevy

Přístupnost kancelářských dokumentů a prezentací

Obecné principy přístupnosti kancelářských dokumentů

- Informace o dokumentu (metadata)
- Alternativní popisky obrázků
- Smysluplné zástupné texty odkazů
- Kontrast popředí vůči pozadí
- Barva není jediným prvkem nesoucím význam
- Předdefinované styly
- Nástroje pro seznamy
- Tabulky se záhlavím, dávají smysl při čtení po řádcích zleva doprava

Více např. <https://prirucky.ipk.nkp.cz/pristupnost/dokumenty>

Přístupnost dokumentů vytvořených v textovém editoru

- Obecné principy přístupnosti dokumentů
- Nástroje pro kontrolu přístupnosti (Word)

Více viz [Podpora MS Office](#)

Přístupnost prezentací

- Text v obrázcích není jediný zdroj informací
- Obsah snímku je čitelný v zamýšleném pořadí
- Každý snímek má jedinečný nadpis
- Písmo je dostatečně velké a “vzdušné”
- Použitá videa/grafiku zpřístupněte lidem se zrakovým či sluchovým postižením (titulky, přepis, popis videa/grafiky)

Více viz [Podpora MS Office](#)

Přístupnost PDF dokumentů

- Dostupnost textové vrstvy dokumentu (nestačí naskenovat, je nutné OCR)
- Přístupnost PDF závisí na zdrojovém dokumentu vytvořeném v textovém procesoru (Word, LibreOffice)
- Při tvorbě PDF použít v textovém procesoru volbu Export do PDF
- Strukturování dokumentu (sémantika se zruší při vytvoření PDF na virtuální tiskárně)

Více např. <http://www.blindfriendly.cz/doc/pristupnost-pdf-pdf-creator.pdf>

Lidé s poruchami zrakového
vnímání informací

Příprava

- Informace a přihlášky přístupnou formou (přístupné elektronické informace, vhodné kontrasty a velikost písma u tištěných materiálů)
- Elektronická komunikace
- Popis cesty vhodnou formou

(příklad: <https://www.okamzik.cz/kontakty/popis-trasy-pro-nevidome/>)

Prostor

- Odstranit překážky v prostoru, využít přirozené vodící linie
- Seznámit klienty s prostorem
- Promyslet přesuny v rámci akce (program, občerstvení, různé části programu ...)
- Zajistit vhodné světelné a akustické podmínky
- Zajistit Wifi připojení
- Znat základy orientace a vedení nevidomých

Ukázka mapy pro nevidomé

Mapy lze získat na <http://hapticke.mapy.cz/>

Prezentování

- Udělat první krok v komunikaci
- Upozornit, co se děje
- Popisovat obrazové informace (co je na grafech, obrázcích, prezentačním plátně...)
- Nepoužívat nejasné slovní obraty (tam, tudy, aj.)
- Využívat alternativní formy prezentování informací (nejen vizuální informace)

Prezentování (pokračování)

- Dát k dispozici elektronickou prezentaci, (např. odkaz na web, přenos na tablety apod.)
- Při zapojení účastníků počítat s větší časovou náročností
- V elektronické prezentaci použít dostatečný kontrast a velikost písma

Jak nemá vypadat prezentace

Tady je text!
Vy ho
vidíte?

Přístupnost materiálů

- Tištěné texty
 - Velké písmo
 - Dostatečný kontrast textu a pozadí
- Přístupnost webových infomací

Přístupnost materiálů (pokrač.)

- Elektronické dokumenty
 - Strukturování obsahu pomocí nadpisů a stylů
 - Tabulky čitelné po řádcích
 - Alternativy pro obrazové informace
 - Možnost zvětšování bez ztráty informace
 - Nestačí text naskenovat, je nutné OCR (optické rozpoznávání textu)
 - Kde to jde, nepoužívat PDF
 - Pro tvorbu PDF nepoužívat virtuální tiskárny (použít export z Wordu nebo Libre office do PDF)

Lidé se sluchovým postižením

Sluchové postižení

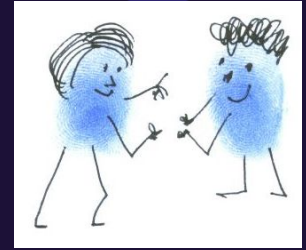

Různé problémy a skupiny:

- nedoslýchaví,
- neslyšící,
- Neslyšící (jazyková a kulturní menšina)
- šelestáři (tinnitus)

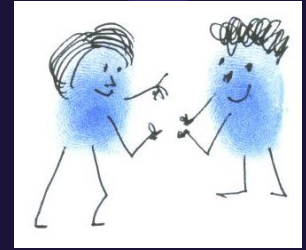
prelingvální hluchota – český znakový jazyk je většinou mateřským jazykem (čeština je cizí jazyk)

Příprava

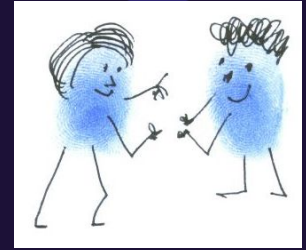
- Informace o opatřeních pro lidi se sluchovým postižením
- Popis, jak se dostat na akci, popis prostoru (pozor na zvonky a elektrické vrátné...)
- Elektronická komunikace, SMS, využití tlumočnicka, nahrání zprávy ve znakovém jazyce apod, aplikace pro mobilní zařízení

Příprava

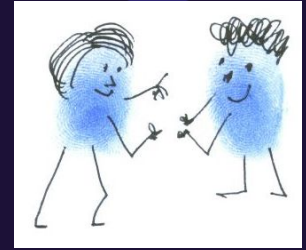
- Odstranění překážek v přístupu
- Zajištění bezpečnosti
- Vhodné světelné a akustické podmínky
- Mikrofony, indukční smyčka
- Úprava prostoru pro alternativní formy komunikace a prezentace

Prezentování

- Upozornit, že se chystáme něco sdělit.
- Mluvit zřetelně, nepříliš rychle, používat jednoduchá sdělení, dělat pauzy.
- Ověřovat porozumění
- Pozor na neporozumění gestům a mimice
- Pozor na podmínky komunikace
 - Vzájemná poloha (vzdálenost, výškový rozdíl, vzájemný postoj)
 - Velikost skupiny
 - Osvětlení a okolní hluk
 - Souběžně vykonávané činnosti
- Ukázka komunikace s neslyšícími:
 - Ze seriálu Sue Thomas, agentka FBI
https://www.youtube.com/watch?v=uU7u3edD_pY&list=PLcvY0yNz0N9_vZ143iWHRgWwmmzx0yxY-&index=5
 - Jak komunikovat s neslyšícím: <https://www.youtube.com/watch?v=PN50FLhpsfM>
 -

Prezentování (pokračování)

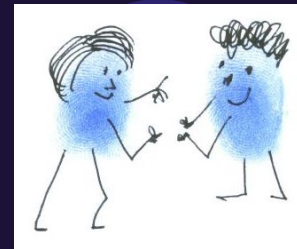
Alternativní formy komunikace a prezentace

- Tlumočení
- Simultánní přepis
- Titulky pro neslyšící
- Speciální systémy

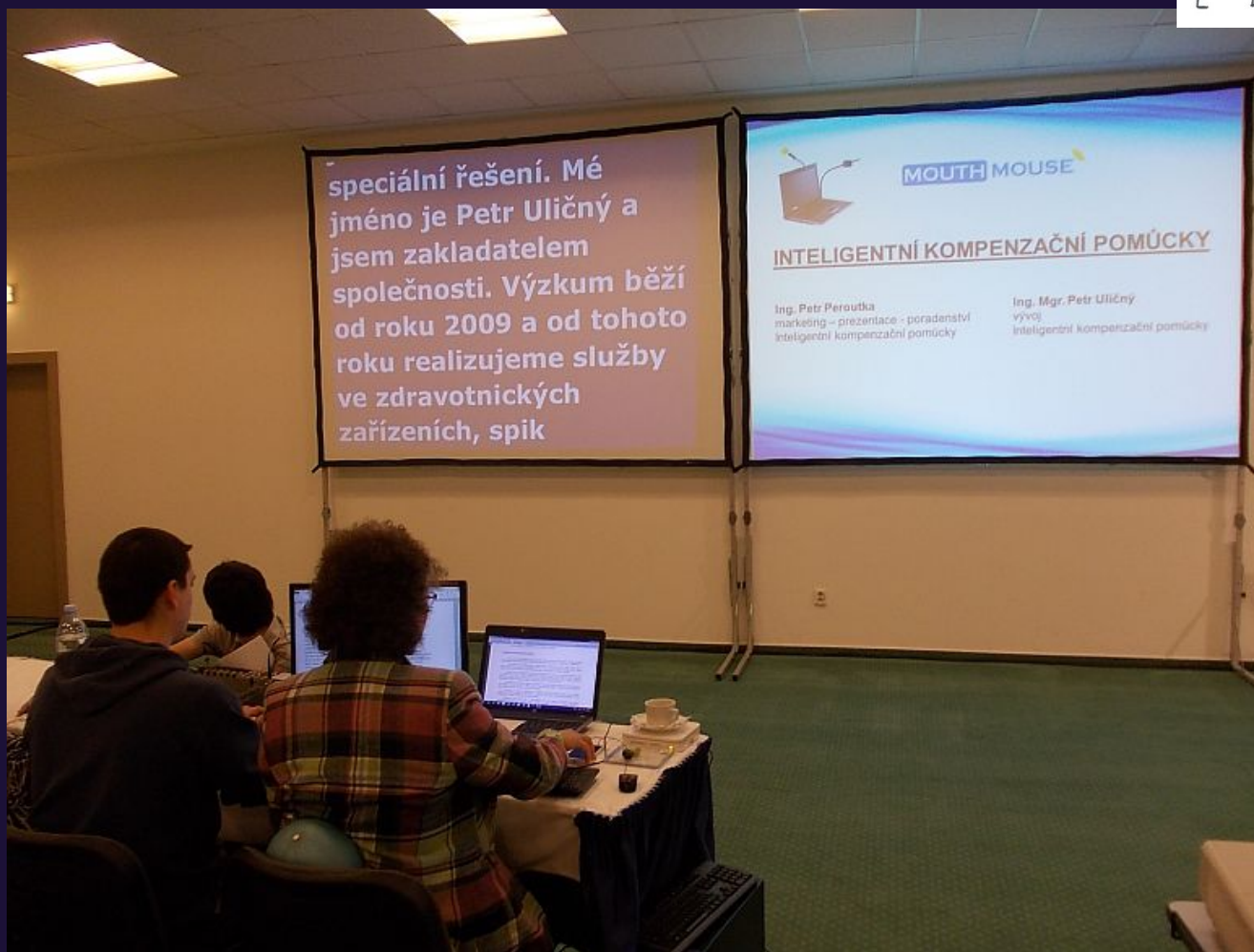
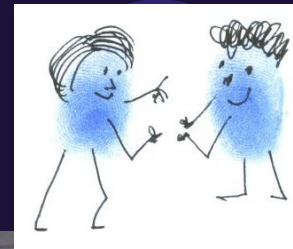
příklady:

- Polygraf (systém pro online přepis do tabletů), viz <https://www.teiresias.muni.cz/cz/veda-a-vyzkum/vyvojove-aktivity/polygraf>
- eScribeDroid (aplikace pro online přepis v reálném čase) <https://play.google.com/store/apps/details?id=cz.miloslavbrada.escribe.android.transkript&hl=cs>

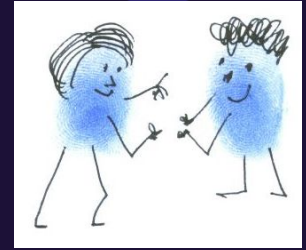
Tlumočení do znakového jazyka

Online přepis

Přístupnost informací

- Jednoduchá, srozumitelná sdělení (pro prelingválně neslyšící je čeština cizí jazyk)
- Alternativa ke zvukovým informacím např. titulky pro neslyšící, tlumočení do znakového jazyka

Ukázka „alternativního“ příspěvku ve sborníku z konference INSPO 2015

https://www.youtube.com/watch?v=2MNK0OVI9c0&feature=youtu.be&list=PLIvMwIF5oLT_LZPIDifLtLk8boNcb5FIBo

Možnosti přidání titulků s časováním do videa na Youtube:

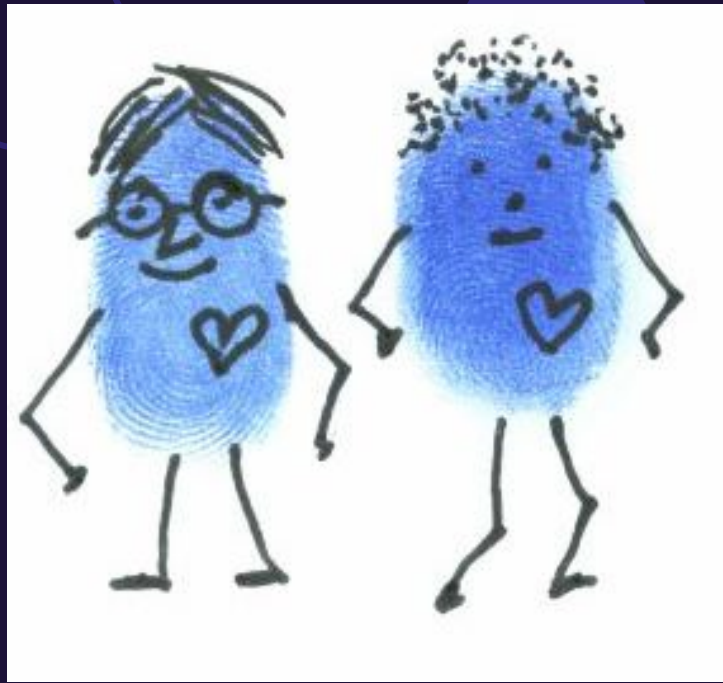
<https://support.google.com/youtube/answer/2734796?hl=cs>

- Maximální využívání vizualizace

Ukázka uměleckého tlumočení:

<https://www.youtube.com/watch?v=SiYQCUQdIAg&list=PLFA18067A006BB4CE>

- Překlad delších textů do znakového jazyka

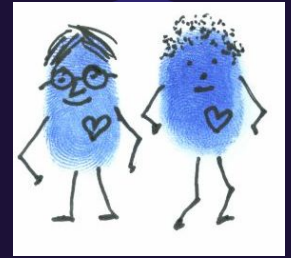
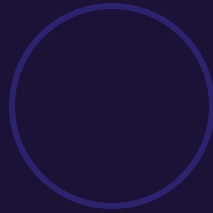

Lidé s mentálním postižením a
kognitivními poruchami

Lidé s mentálním postižením a kognitivními poruchami

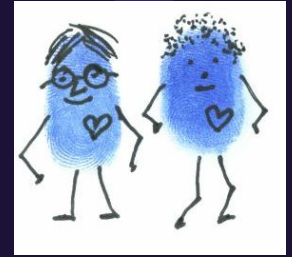
- Mentální postižení: různé druhy a stupně postižení, často kombinované s dalšími problémy
- Snížená schopnost porozumění informacím (zahrnuje i jiné skupiny, např. cizince)
- Poruchy paměti aj.

Prostor

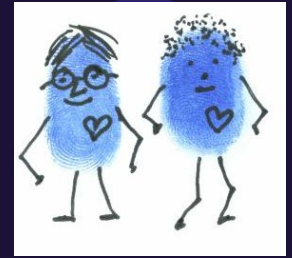
- Srozumitelné označení místností
- Odstranění bariér a potenciálních krizových bodů
- Vytvoření klidného prostoru bez rušivých vlivů

Prezentování

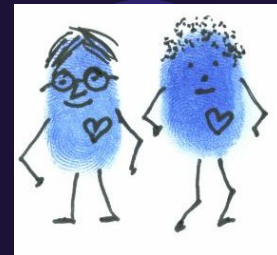
- Střídat činnosti (krátká doba pozornosti)
- Zapojit klienty do aktivit
- Přizpůsobit komunikaci individuálnímu klientovi
- Používat jednoduchá sdělení
- Popisovat jednotlivé kroky, ne sled úkonů
- Pozor na doslovné chápání smyslu
- Dát si pozor na výslovnost

Prezentování (pokračování)

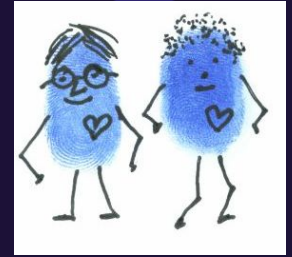
- Maximálně využít vizuální komunikaci (gestikulace, piktogramy, obrázky, fotografie, názorné předměty)
- Použít vhodný jazyk (nemluvit na dospělé jako na děti)
- Ověřovat porozumění nepřímými otázkami
- Pomoci klientům, aby se věci učili sami
- Neděsit se případného taktilního dorozumívání (dotyky, objetí, pohlazení – je ovšem nutné zvážit co je vhodné s ohledem na cílovou skupinu aj.)

Přístupné materiály

- Jednoduchá slova
- Konzistentní používání termínů
- Krátké věty
- Nepříliš dlouhé texty
- Formát vhodný „do ruky“
- Vhodný font (bezpatkový, větší velikost, bez speciálního formátování, bez barev)
- Vhodný kontrast textu a pozadí

Příklad srozumitelného textu

■ Vaše domovská stránka

Domovská stránka je první stránka, která se vám ukáže, když napíšete adresu webové stránky.

Je to hodně důležitá stránka, protože je to první věc, kterou lidi vidí, když vaši stránku otevřou.

8. Zkontrolujte si, že vaše domovská stránka jasně říká, o čem stránka vlastně je.
9. Na domovskou stránku dejte:
 - ⊙ telefonní číslo
 - ⊙ poštovní adresu
 - ⊙ e-mailovou adresu

Tak vás lidé budou moct snadno kontaktovat.

Osoby s poruchami pohybových funkcí

Poruchy pohybových funkcí

Různé stupně a typy postižení

poruchy hybnosti

malformace končetin

chybějící končetiny

poruchy jemné motoriky aj.

aj.

Příprava

- Možnost elektronické komunikace
- Informace o bezbariérovosti prostoru
- Popis cesty (parkování, veřejná doprava, povrch cesty, nájezdy)

Prostor

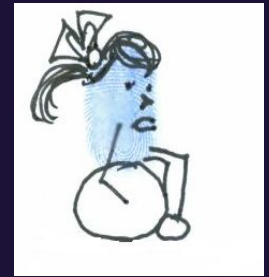
- Začlenit osoby s postižením mezi ostatní posluchače
- Odstranit bariéry (prahy, schody, kabely, nábytek, otevírání dveří), zajistit přístupnost toalet a všech dalších používaných prostor, odstranit potenciálně zničitelné věci
- Zajistit dostatek místa pro invalidní vozík / pohyb s berlemi
- Zajistit podjezdné stoly / studijní místa
- Promyslet přesuny v rámci akce s ohledem na to, že probíhají hromadně, např. během přestávek (občerstvení, toalety, různé části programu aj.)
- Mít k dispozici místo pro odpočinek

Prezentování

- Zvážit vhodnost některých aktivit, především kontaktní a pohybové

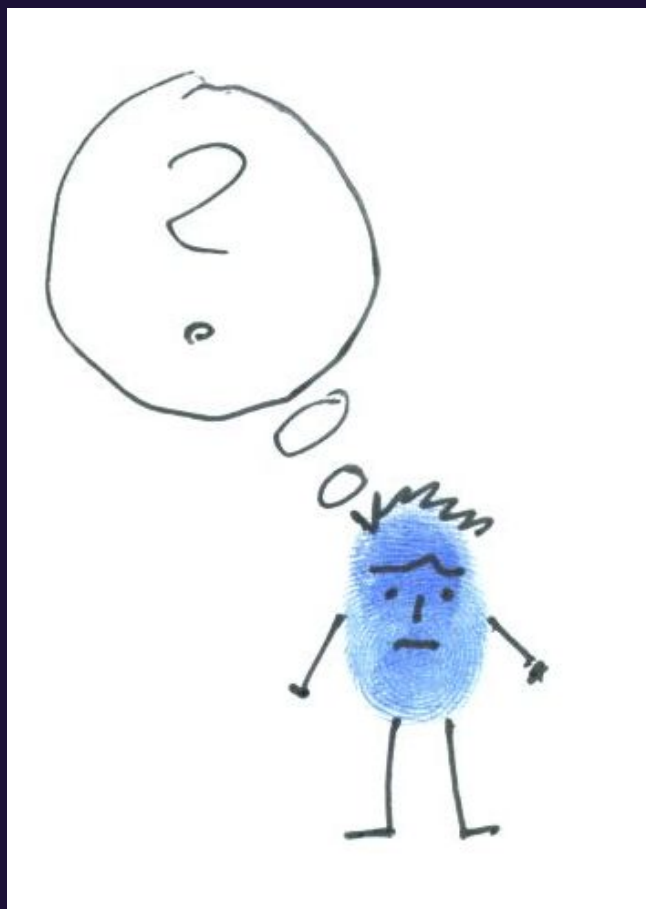

Přístupnost materiálů

- Dálkový přístup ke studijním materiálům (elektronické texty)
- Dodržení pravidel přístupnosti elektronických dokumentů (pro lidi, kteří využívají alternativní vstupní / výstupní zařízení, kteří nemohou používat myš)

Dotazy ?

Eva Cerniňáková

cernin@jabok.cz

Jabok – Vyšší odborná škola sociálně
pedagogická a teologická